

Opinia colectivului Curții de Apel Comrat cu privire la crearea Curții de Apel Sud.

Introducere

Curtea de Apel Comrat este instituită în baza Constituției Republicii Moldova și Legii nr. 191 - XV din 08.05.2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (modificări și completări ale actelor legislative care reglementează principiile organizatorice ale funcționării sistemului judecătoresc).

În conformitate cu prevederile Legii „Cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești nr. 76 din 21.04.2016” începând cu data 01 ianuarie 2017 sistemul instanțelor judecătorești din Republica Moldova a fost reorganizat.

Curtea de Apel Comrat exercită competența într-o circumscripție compusă din două judecătoria, situate la sudul Republicii Moldova – Comrat și Cimișlia:

- judecătoria Comrat sediul Central, sediul Ceadâr-Lunga și sediul Vulcănești;
- judecătoria Cimișlia sediul Central (raionale Cimișlia și Basarabeasca), sediul Leova.

Amplasarea Curții de Apel Comrat

Curtea de Apel Comrat este situată la sudul Republicii Moldova (mun. Comrat, str. Lenin, 177), în mod favorabil față de judecătoriile din circumscripție și instanțele de judecată așezate la sudul Republicii Moldova, cu o distanță egală atât spre centru cât și spre cea mai îndepărtată localitate a Republicii Moldova.

Curtea de Apel Comrat examinează cererile/ apelurile justițiabililor din circumscripția Judecătoriei Comrat - mai mult de 30 de localități și din circumscripția Judecătoriei Cimișlia – circa 80 de localități, circa 200 de mii de cetățeni.

Totodată, Curtea de Apel Comrat efectiv soluționează apelurile cetățenilor din alte circumscripții (spre exemplu, de la Curtea de Apel Cahul în anul 2022 au parvenit 74 de dosare spre examinare din cauza imposibilității de a crea un complet de judecată, fiind admise cererile de recuzare și abținere de la judecată).

Curtea de Apel Comrat deservește oficiile teritoriale ale autorităților administrative centrale - Biroul Teritorial al Cancelariei de Stat, Serviciul Fiscal de Stat, autorități administrative locale situate în raioanele Comrat, Vulcănești, Ceadâr-Lunga, Cimișlia, Basarabeasca, Leova, Comitetul Executiv al Găgăuziei, Direcția Afacelor Interne, Inspectoratele de poliție a UTA Găgăuzia, Inspectoratul de poliție Cimișlia, Procuratura UTA Găgăuzia, Procuraturi teritoriale Comrat, Cimișlia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, Leova, Penitenciarul nr.3 Leova etc.

Avantajele amplasării Curții de Apel Sud în mun. Comrat

Municipiul Comrat se află la o distanță echidistantă de centrul (100 km) și punctul extremă de sud (122 km) al Republicii Moldova.

Distanța între orașe semnificative este următoare:

Chișinău - Comrat - 100 km

Comrat - Giurgiulești - 122 km

Hîncești - Comrat - 69 km

Leova - Comrat - 48 km

Cantemir - Comrat - 44 km

Cahul - Comrat - 83,5 km

Vulcănești - Comrat - 82,4

Taraclia - Comrat - 66 km

Ceadâr-Lunga - Comrat - 37 km

Basarabeasca - Comrat - 30 km

Cimișlia - Comrat - 32 km

Considerăm că amplasarea Curții de Apel Sud în mun. Comrat va avea un impact pozitiv:

În primul rând, accesibilitate egală. Indiferent de locația geografică a justițialilor, oamenii vor avea posibilitatea de a se adresa la Curtea de Apel Sud fără a întâmpina dificultăți semnificative în ceea ce privește distanța sau timpul de trafic.

În al doilea rând, consolidarea încrederii și legitimității. Adresându-se la Curtea de Apel Sud pentru apărarea drepturilor și intereselor legale lezate cetățenii urmează să fie convingeți că vor fi deserviți cât în limba română atât și în limbile vorbite în regiune.

În al treilea rând, poate fi asigurată eficiență și reducerea costurilor de transport.

Urmează de menționat că, infrastructura drumurilor publice naționale de la sudul Republicii Moldova se află într-un proces de dezvoltare la nivel republican. La compartimentul logistica, urmează de menționat că drumurile raionului Comrat și raionului Cimișlia deja sunt reparate și modernizate, facilitând astfel transportul și logistică între regiuni. Rutele se plasează permanent pe drumurile republicane din Republica Moldova. Drumurile republicane sunt supravegheate și îngrijite pentru a se asigura că sunt sigure și în condiții bune de circulație.

În anul 2021 un sector de drum, care conectează orașele Tvardița și Ceadâr-Lunga, a fost dat în exploatare. Reparația acestui segment de drum a contribuit la îmbunătățirea condițiilor de circulație și fortificarea siguranței rutiere în regiune.

În anul 2022 a fost deschis pentru circulație drumul de ocolire a orașului Comrat, Lungimea drumului de 18,3 kilometri.

Menționăm că, șoseaua face parte dintr-un proiect amplu de reabilitare a drumului M3, care duce spre Giurgiulești. Odată cu deschiderea circulației pe drumul de ocolire a municipiului Comrat a fost asigurată creșterea siguranței rutiere și desconggestionarea traficului.

Odată cu deschiderea circulației pe drumul de ocolire a municipiului Comrat, durata călătoriei a fost redusă.

Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor" (ASD) la data de 13.06.2023 a semnat contractul pentru execuția lucrărilor de construcție a drumului M3 Chișinău – Comrat – Giugiulești – frontieră cu România (ocolirea orașului Vulcănești).

Tot în anul 2023 este planificată îmbunătățirea drumului L654 prin intermediul reparației capitale (Taraclia). În cadrul proiectului se realizează lucrări de reparație capitală a drumului L654 Taraclia - Ceadâr-Lunga, pe un sector de 13,04 km. Ca rezultat al realizării proiectului, se va facilita accesul spre 6 localități, se vor majora condițiile de mobilitate pentru cetățeni și mărfuri, se vor reduce considerabil costurile de transport și a duratei de călătorie a populației. Beneficiarii proiectului constituie un număr de peste 100 mii locuitori ai localităților - Taraclia, s. Corten, s. Valea Perjei, s. Tvardița, or. Ceadâr-Lunga, s. Copceac.

Astfel, amplasarea Curții de Apel Sud în municipiul Comrat este o soluție optimă, deoarece răspunde nevoilor de accesibilitate regională, eficiență și economie de resurse, proximitate culturală și lingvistică, precum și consolidarea încrederii în sistemul judiciar.

Asigurarea accesului la justiție a minorităților naționale

Luând în considerație faptul că majoritatea locuitorilor din UTA Găgăuzia comunică în limba găgăuză, bulgară și rusă, apare necesitatea de a asigura accesul liber la justiție, inclusiv și dreptul la interpret în privința minorităților naționale (art.24 alin. (2) CPC, art. 16 alin. (2) CPP).

La Curtea de Apel Comrat în sala de judecată se asigură traducerea din limbile găgăuza - română - rusă, bulgară - română - rusă și invers, adică, limbile minorităților din localitatea de la sudul Republicii Moldova (raionale Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești, Basarabeasca etc.) La necesitate și în limbile turcă-rusă, engleză-rusă-română și invers.

Numărul ședințelor de judecată în cadrul cărora a fost asigurată participarea interpretului pentru anul 2022 a constituit - **228** și pentru 6 luni anul 2023 – **166**.

În prezent **limbile de bază folosite mai des la Curtea de Apel Comrat sunt limba română și limba rusă**. Din datele prezentate se evidențiază extinderea folosirii limbii române în procesul de comunicare cu justițiabilii.

Numărul adresărilor, parvenite pe parcursul anilor 2019 – 2022 prin intermediul Biroului (Centrului) de informare

Anul	Adresări verbale (inclusiv prin telefon)	Adresări în Scris	Total	% adresărilor în limba română
2019	1152	229	1381	30,2
2020	1449	197	1646	37,1
2021	1510	268	1778	39,7
2022	2349	482	2831	41,1

Evident este faptul că, pentru perioada anilor de 2016-2022 la Curtea de Apel Comrat semnificativ s-a mărit numărul de cauze examinate în limba română.

Denumirea indicatorului	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% dosarelor examinate în limba română	10,6%	49%	60, 2 %	58, 9 %	66, 6 %	55, 8 %	63, 86 %

Din tabelul susmenționat se evidențiază faptul că, numărul de cauze examinate în limba română este în creștere și depășește din volumul total de muncă o parte mai mare de jumătate.

La situația din 30.06.2023, conform datelor din Registrul detaliat a înregistrărilor ședințelor de judecată, numărul total al ședințelor de judecată desfășurate în limba română constituie 72%.

Pregătirea cadrelor și perfecționarea abilităților profesionale.

Universitatea de Stat din Comrat, la Facultate de Drept asigură formarea inițială a specialiștilor de înaltă calificare, bazată pe cunoștințe temeinice nu doar teoretice, dar și practice necesare, în perspectiva devenirii lor ca profesioniști, crearea premiselor sigure de integrare socio-profesională de succes, în contextul sistemului de drept din Republica Moldova.

Pe parcursul ultimelor ani conducerea Curții de Apel Comrat a realizat un șir de acțiuni îndreptate spre ridicarea nivelului de cunoștințe a limbii română. În perioada anilor 2017-2018, 18 colaboratori au frecventat cursurile de limba română.

La situația din 01 iulie 2023, din 31 de funcționari publici - 16 fac parte din rândul masteranzilor de la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea Transfrontalieră.

În anul 2022, 4 angajați al Curții de Apel Comrat deja au finalizat cu succes studiile de masterat la Universitatea menționată.

În iulie 2023 finalizează 5 angajați și 11 angajați continuă studiile de master la Universitatea specificată.

Administrația Curții de Apel Comrat susține intenția colectivului spre ridicarea nivelului de cunoștințe a limbii române prin organizarea cursurilor relevante.

Colectivul Curții de Apel Comrat